

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE

Uzupełnij tabelkę: FORMY POSTĘPOWANIA PRZYGOTOWAWCZEGO

Forma		
Organy prowadzące		
Właściwość rzeczowa		
Czas trwania		
Sposoby zakończenia postępowania		

KAZUSY

1. Jacek L. od pewnego czasu otrzymywał od anonimowych osób na swój telefon komórkowy pogrożki o różnej treści np. „Już wkrótce będziesz gryzł ziemię”, „Wysadzę twój samochód w powietrze” itp. Obawiając się, że mogą one zostać spełnione udał się na komendę Policji i złożył zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa oraz wniosek o ściganie jego sprawcy. W wyniku intensywnych czynności dochodzeniowych Policja ustaliła, iż groźby do Jacka L. wysyłał jego 18-letni syn Karol L. oraz dwóch jego kolegów z klasy Michał M. i Adam S. Po początkowym szoku, jaki wywołały te ustalenia, Jacek L. postanowił, że nie chce aby jego syn został skazany za przestępstwo. W związku z tym oświadczył prokuratorowi, iż cofa wnioski o ściganie. Prokurator nie wyraził na to jednak zgody i sporządził, a następnie wniósł do sądu akt oskarżenia przeciwko Karolowi L., Michałowi M. i Adamowi S. Podczas rozprawy obrońca Karola L. podniósł, iż postępowanie podlega umorzeniu w części dotyczącej Karola L. gdyż pokrzywdzony cofnął wnioski o ściganie.

Jak należy rozstrzygnąć niniejszą kwestię oraz jakie ewentualnie uchybienia popełniono w toku postępowania?

2. W sprawie przeciwko Dariuszowi K. dyrektorowi znanej firmy handlowej, oskarżonemu o molestowanie swojej sekretarki Grażyny T., tj. o przestępstwo z art. 199 § 1 k.k., toczyło się postępowanie przed Sądem Rejonowym w W. Po przeprowadzeniu rozprawy Sąd wydał wyrok skazujący. Został on zaskarżony przez obrońcę oskarżonego, a następnie uchylony przez sąd odwoławczy i cała sprawa trafiła do ponownego rozpoznania w pierwszej instancji przez Sąd Rejonowy w W. Na rozprawie, zanim ponownie odczytano akt oskarżenia, stawiła się Grażyna T. i oświadczyła, iż cofa wniosek o ściganie Dariusza K., gdyż ten przeprosił ją i wynagrodził jej straty moralne. W związku z tym nie czuje ona już do niego jakichkolwiek pretensji.

Czy dopuszczalne jest cofnięcie wniosku o ściganie na tym etapie sprawy, uwzględniając termin określony w art. 12 § 3 k.p.k.?

3. Niemal 18-letnia Maryla D. została zgwałcona. Wniosek o ściganie sprawcy tego przestępstwa zaraz po zdarzeniu zgłosiła jej matka Joanna D. Po kilkumiesięcznym postępowaniu przygotowawczym Policja ustaliła ostatecznie sprawcę i prokurator wniósł akt oskarżenia do Sądu. Na pierwszej rozprawie stawiła się matka pokrzywdzonej i oświadczyła, iż cofa wniosek o ściganie, jako że oskarżony przeprosił córkę i zapłacił wysokie odszkodowanie.

Czy przedstawiciel ustawowy może złożyć wniosek o ściganie za pokrzywdzonego?

Kto w przedmiotowej sytuacji może ewentualnie cofnąć wniosek o ściganie – matka pokrzywdzonej, czy sama pokrzywdzona?

Czy cofnięcie wniosku o ściganie przestępstwa określonego w art. 197 k.k. podlega jakimś odmiennościom w porównaniu z pozostałymi przestępstwami wnioskowymi?

4. Jan K. złożył zawiadomienie o popełnieniu przez swojego osiemnastoletniego syna Jacka K. przestępstwa kradzieży samochodu marki Mercedes, który stanowił własność Jana K. i jego żony (a matki Jacka K.) Marii K. Składając to zawiadomienie Jan K. powiedział, że ma kłopoty wychowawcze ze swoim synem i „miarka w końcu już się przebrała”, dlatego musi on ponieść konsekwencje za swoje niewdzięczne zachowanie wobec rodziców. Jacek K. został ujęty i następnie skazany za przestępstwo kradzieży wymienionego samochodu na szkodę swoich rodziców. W apelacji jego obrońca podniósł, iż w tej sprawie brak było w ogóle wniosku o ściganie pochodzących od pokrzywdzonych, gdyż Jan K. złożył jedynie zawiadomienie o przestępstwie, zaś Maria K. w ogóle nie została przesłuchana w postępowaniu, ponieważ odmówiła składania zeznań.

Czy zarzuty podniesione w apelacji obrońcy są zasadne?

5. Oskarżonemu Janowi R. zarzucono w postanowieniu o przedstawieniu zarzutów, iż doprowadził Janinę Z. do obcowania płciowego przy użyciu gwałtu w postaci bicia rękoma po ciele oraz uderzeniu butelką w głowę, czym spowodował naruszenie czynności narządów ciała Janiny Z. na okres powyżej 7 dni. Czyn ten został zakwalifikowany jako przestępstwo z art. 197 § 1 w zb. z art. 157 § 1 w zw. z art. 11 § 2 k.k. Janina K. nie złożyła wniosku o ściganie Jana R.

Czy opis czynu zarzucanego Janowi R. i jego kwalifikacja są prawidłowe?

6. W sprawie przeciwko ujętym na gorącym uczynku przestępstwa z art. 159 k.k. Jerzemu B. i Grzegorzowi S. postępowanie wszczęto 27 lipca 2008 r. i prowadzono je w formie dochodzenia. Po 2 miesiącach prokurator przedłużył czas trwania dochodzenia na okres do 3 miesięcy. W toku dochodzenia Policja dokonała szeregu czynności procesowych m. in. 12 listopada 2008 r. odbyły się oględziny miejsca popełnienia przestępstwa z udziałem podejrzanych połączone z odtworzeniem przebiegu wydarzeń. Podczas tych oględzin Jerzy B. załamany pobyt w areszcie śledczym przyznał się do winy. Dnia 205 listopada 2008 r. prokurator sporządził akt oskarżenia i wniósł go do Sądu. Podczas pierwszej rozprawy obrońca Jerzego B. podniósł, iż dochodzenie toczyło się prawie 4 miesiące, pomimo że przedłużono je tylko jedno raz na okres do 3 miesięcy. W związku z tym obrońca wniósł o pominięcie dowodu z oględzin miejsca przestępstwa oraz wyjaśnień Jerzego B. złożonych na tę okoliczność, jako że czynności te zostały dokonane już po upływie okresu na jaki przedłużono dochodzenie, a więc są nieważne.

Proszę rozstrzygnąć wniosek powyższy obrońcy.

7. Prokuratorowi nadzorującemu postępowanie przygotowawcze prowadzone przez Policję przedstawiono akta dochodzenia, które prowadzone jest już 3 miesiące.

Jakie ewentualnie decyzje może w związku z tym podjąć prokurator?

8. Z uwagi na zastosowanie tymczasowego aresztowania wobec podejrzanego (zob. art. 325c pkt 1 k.p.k.) sprawę prowadzoną dotychczas w formie dochodzenia przejęto do prowadzenia w formie śledztwa.

Od jakiego momentu należy liczyć termin trwania śledztwa?

9. Zaszły następujące zdarzenia:

- a. adwokat dowiedział się udzielając porady prawnej, iż jego klient popełnił przestępstwo z art. 148 § 1 k.k.,
- b. duchowny podczas spowiedzi dowiedział się, iż pewna osoba dopuściła się przestępstwa z art. 148 § 1 k.k.,

- c. adwokat spacerując po swojej posiadłości znalazł zwłoki kobiety z obrażeniami świadczącymi o nienaturalnej przyczynie zgonu,
- d. dziennikarz dowiedział się od swojego informatora, iż pewien dyplomata jest szpiegiem obcego wywiadu,
- e. sklepikarz był świadkiem w swoim sklepie „pyskówki” między dwoma klientami,
- f. pracownica pewnej spółki dowiedziała się, że prezes tej spółki molestuje seksualnie jej koleżankę (ale nie ma z nią dziecka!),
- g. student wydziału prawa dowiedział się, że jego kolega z grupy rozprowadza narkotyki w akademiku oraz w pobliskim klubie studenckim,
- h. wójt gminy w czasie kontroli w spółce komunalnej spostrzegł, iż zarząd tej spółki dokonał przywłaszczenia jej majątku na kwotę ok. 100.000 zł.

W którym z w/w przypadków powstaje prawny albo społeczny obowiązek denuncjacji, a kiedy takiego obowiązku w ogóle nie ma? Jakie mogą powstać konsekwencje niewykonania tego obowiązku?

10. W lokalnej prasie, w kilku obszernych artykułach, opisano przypadki przyjęcia łapówek przez wysokich urzędników lokalnych władz. Po kilku dniach dziennikarz jednej z tych gazet zatelefonował do Prokuratury Rejonowej w tym mieście z zapytaniem, czy wszczęto już śledztwo w tych sprawach. Na to usłyszał odpowiedź rzecznika prasowego prokuratury, iż Prokuratura czeka, aż ktoś złoży oficjalne zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa przez tych urzędników, gdyż bez tego nie można wszcząć postępowania.

Proszę ocenić powyższą sytuację pod kątem zgodności działań prokuratury z przepisami k.p.k. Jakie czynności w razie wątpliwości można było podjąć?

11. Długoletnia pracownica Urzędu Skarbowego w G. Maria W. złożyła w Prokuraturze Rejonowej w G. „wniosek o wszczęcie postępowania karnego”. W piśmie tym podniosła, że w miejscu pracy, „chodzą słuchy”, że ona przyjmuje korzyści majątkowe w związku z zajmowanym stanowiskiem uprawniającym ją do uznawania ulg podatkowych, co jest oczywista nieprawdą. Ponieważ nie może jednak wskazać źródła owych plotek, żąda przeprowadzenia postępowania przygotowawczego, które „oczyściłoby ją z oszczerczych zarzutów” i wykazało jej niewinność.

Jakie są wymogi ustawowe wszczęcia postępowania przygotowawczego? Jaka decyzję procesową powinien wydać prokurator? Czy Maria W. jest pokrzywdzoną w rozumieniu art. 49 § 1 k.p.k. i czy służy jej środek odwoławczy na podstawie art. 306 § 1 k.p.k.?

12. Dnia 14 czerwca 2009 r. o godz. 9.15 powiadomiono telefonicznie komendę Policji w G., iż wczesnym ranem dokonano włamania do jednego z miejscowych banków. W związku z tym natychmiast na miejsce udała się ekipa dochodzeniowo-śledcza i rozpoczęła zabezpieczanie miejsca przestępstwa. W ciągu następnych trzech dni prowadzono dalsze intensywne czynności poszukiwawcze, w wyniku których w dniu 19 czerwca 2009 r. zatrzymano Jacka F., jedną z osób podejrzewanych o dokonanie tego przestępstwa. Niezwłocznie w dniu 20 czerwca 2009 r. przesłuchano w trybie art. 308 § 2 k.p.k. Jacka F. w charakterze podejrzanego, aby uniemożliwić mu kontakt z pozostałymi sprawcami. Podczas tego przesłuchania przyznał się on do dokonania włamania do banku w G. Następnego dnia prokurator wydał postanowienie o przedstawieniu Jackowi F. zarzutów i przesłuchał w charakterze podejrzanego. Tym razem Jacek F. odwołał wszystkie swoje poprzednie twierdzenia i nie przyznał się do winy. Prokurator wystąpił do Sądu Rejonowego w G. o zastosowanie wobec Jacka F. tymczasowego aresztowania. Podczas posiedzenia obrońca Jacka F. podniósł, iż brak jest dowodów winy podejrzanego, a w szczególności nie mogą ich stanowić jego wyjaśnienia złożone podczas przesłuchania z dnia 20 czerwca 2009 r., gdyż odbyło się ono już po upływie terminu określonego w art. 308 § 5 k.p.k.

Czy czynność przesłuchania podejrzanego przeprowadzona z obrazą art. 308 § 5 k.p.k. jest bezskuteczna?

13. Po sprawnie przeprowadzonym dochodzeniu Policja ustaliła, iż jest prawie pewne, że sprawcą przestępstwa z art. 279 k.k. jest Sebastian L. Jednak chcąc mieć stuprocentową pewność co do tego, prowadzący dochodzenie funkcjonariusz Policji postanowił, iż wstrzyma się z przedstawieniem zarzutu Sebastianowi L. i przesłucha go w charakterze świadka.

Czy postępowanie prowadzącego dochodzenie jest prawidłowe?

14. Robertowi G. przedstawiono zarzut popełnienia przestępstwa z art. 177 § 1 k.k. i przesłuchano w charakterze podejrzanego. W trakcie tego przesłuchania podejrzany przyznał się do winy, sądząc, iż musi zeznawać prawdę, a nie chciał jeszcze nowych kłopotów z Policją. Podczas rozprawy przed sądem, obrońca Roberta G. podniósł, iż jego klient nie został pouczony o prawie do odmowy składania wyjaśnień, a w związku z czym w toku postępowania przygotowawczego przyznał się do winy. Obrońca uznał to za sprzeczne z art. 300 k.p.k. i wniósł o pominięcie tych wyjaśnień z materiału dowodowego sprawy.

Jak należy rozstrzygnąć powyższy wniosek obrońcy? Jaki przepis k.p.k. może tu mieć zastosowanie?

15. Prokurator zamknął śledztwo, które toczyło się przeciwko Karolowi R., podejrzanemu o popełnienie przestępstwa z art. 279 k.k., i skierował do sądu na podstawie art. 324 § 1 k.p.k. wniosek o umorzenie postępowania z uwagi na niepoczytalność Karola R. i orzeczenie na podstawie art. 99 w zw. z art. 39 pkt 4 k.k. tytułem środka zabezpieczającego przepadku przedmiotów służących podejrzanemu do popełnienia przestępstwa. Sąd pozostawił wniosek prokuratora bez rozpoznania, motywując to tym, że prokurator powinien był najpierw sam umorzyć postępowanie, a następnie na podstawie art. 323 § 3 k.p.k. wystąpić o orzeczenie przepadku przedmiotów.

Jak należało postąpić w powyższej sytuacji?

16. Jerzemu P. w toku prowadzonego dochodzenia policjant w dniu 29.12.2008 r. przedstawił zarzut kradzieży w sklepie kurtki męskiej o wartości 550 złotych. Jerzy P. nie przyznał się do popełnienia zarzucanego mu czynu i odmówił składania wyjaśnień. Po przeprowadzeniu dochodzenia nie zebrano jednak wystarczających dowodów wskazujących na to, że Jerzy P. dopuścił się zarzucanej mu kradzieży. W związku z powyższym funkcjonariusz policji, która prowadziła dochodzenie, w dniu 30.1.2009 r. wydał postanowienie o jego umorzeniu. Postanowienie to zatwierdził prokurator Prokuratury Rejonowej w D., następnie zostało one doręczone podejrzanemu w dniu 26.2.2009 r. Jednakże postanowieniem z dnia 1.3.2009 r. Prokurator Rejonowy w D. uchylił postanowienie funkcjonariusza policji z dnia 30.1.2009 r., powołując jako podstawę prawną art. 326 § 3 pkt 4 KPK. W uzasadnieniu tego postanowienia wskazał on, że dowody zostały błędnie ocenione, ponadto należy przeprowadzić jeszcze dodatkowe dowody.

Czy postanowienie Prokuratora Rejonowego w D. jest prawidłowe?

17. Prokurator Rejonowy w K. postanowieniem z dnia 30 lipca 2009 r. umorzył postępowanie przygotowawcze, czym otworzył dla pokrzywdzonego możliwość wniesienia aktu oskarżenia na podstawie art. 55 § 1 k.p.k. W toku kontroli przeprowadzonej po kilku dniach przez prokuratora nadzrędnego stwierdzono, iż umorzenie było niezasadne i skierowano do Prokuratora Generalnego wniosek o nadzwyczajne uchylenie przedmiotowego postanowienia o umorzeniu postępowania przygotowawczego. Prokurator Generalny wydał postanowienie o uchyleniu powyższego postanowienia w dniu 20 sierpnia 2009 r.

Czy Prokurator Generalny był uprawniony do wydania powyższej decyzji?

Czy Prokurator Generalny może skorzystać z uprawnienia określonego w art. 328 k.p.k. po wniesieniu przez pokrzywdzonego aktu oskarżenia do sądu?

Jaki wpływ na uprawnienie pokrzywdzonego określone w art. 55 § 1 k.p.k. ma skorzystanie przez Prokuratora Generalnego z uprawnienia określonego w art. 328 k.p.k.?